

NBULLETTIN

Natur & Miljø

UTGITT AV NATURVERNFORBUNDET

Televerket dumpet ulovlig

siste side

ENØK- potensialet 40 TWh

side 3

Grove naturinngrep på Svalbard

side 7

Verden kritiserer Norge

side 4

NNV sier nei til EF?

side 5

Plastindustrien med sjarmoffensiv i skolen

Plastindustrien viser sine produkter i en fargesprakende ny «lærebok» som i disse dager sendes gratis til de videregående skolene. Naturvernforbundet mener boka er ensidig og karakteriserer den som et partsinnlegg. Også Norsk Undervisningsforbund er kritiske til boka.

RAGNHILD SVED

«Plastenes mangfoldige verden» heter boka som nå distribueres i 16.000 eksemplarer til alle landets videregående skoler. Regningen betaler Norsk Hydro og Statoil. Plastindustrien mener det er mange misoppfatninger om plast og miljø, og det vil de nå rette på, forteller Oscar Halvorsen i Plastindustriforbundet.

Ensidig

– Boka er ensidig. Den inneholder mye god informasjon, men som materiell for den videregående skole er den et typisk partsinnlegg. Jeg tror ikke den er så nyttig for skolen. Muligens kan den være nyttig for plastindustrien, og det er selvsagt det som ligger bak, sier Fredrik Theisen i Naturvernforbundet.

På 112 sider med mange vakre fargebilder beskriver boka produksjonen og bruken av plast, plast som avfall og resirkulering av plast. Men boka utelater viktig informasjon, og virker derfor desinformerende, sier Theisen.

– Miljøproblemene ved produksjon av klorplasten PVC er ikke nevnt, problemene ved forbrenning er bagatellisert og problemene PVC skaper ved

resirkulering av plast nevnes heller ikke, påpeker han.

Bagatelliserer

– Boka viser til at forskningsrapporter ikke har bekreftet at det dannes dioksiner ved forbrenning av PVC, men understår at andre rapporter viser det motsatte. Forfatterne har valgt å vise til de rapportene som gir lavest utslippstall for dioksiner, sier Theisen.

«Plastenes mangfoldige verden» er dessuten en oversettelse av en tysk bok, og omtaler forhold som ikke umiddelbart kan overføres til Norge, sier han.

Tidligere denne måneden ble boka «offisielt» overrakt statssekretær Randi Øverland i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, skriver Plastindustriforbundet i en pressemelding, som ledsages av bilde der direktør Tom Frydendal står for overrekkelsen. Dette gir inntrykk av at boka er «offisielt godkjent». Det stemmer ikke, den er kun å betrakte som supplement i undervisningen, sier Øverland.

Statssekretæren sier at hun ikke har brukt mye tid på å studere det faglige innholdet, men at boka virker oversiktlig og grei. Hun anbefaler den som et supplement, og er sikker på at lærerne har gode nok kunnska-

per om plast og miljø til å være kritisk til bokas innhold.

Tvilsom lansering

– Miljølære er et offisielt satsingsområde for tida. Derfor virker det betenkelig og tvilsomt når en interessepart går ut med en bok om dette temaet og gir den etiketten lærebok, sier Anders Folkestad, nestleder i Norsk Undervisningsforbund (NUFO).

Folkestad forteller at NUFO i ulike sammenhenger har kritisert at interessegrupper, særlig næringslivet, lager materiell for skolene. Dette er ofte flott og påkostet materiell som lærerne ikke kan konkurrere med, men som kommer inn og nærmest erstatter godkjente lærebøker.

– En bok som skal godkjennes som lærebok må gjennom en vurderingsprosess og oppfylle strenge krav. Det ser ut som om Plastindustriforbundet blander begrepene markedsinformasjon og lærebok. Det er i seg selv svært tvilsomt, sier han.

Folkestad understreker at han er positiv til at ulike typer informasjon kommer til skolene, men at man må skille mellom hva som er hva. Når det gjelder boka «Plastenes mangfoldige verden» kan det se ut som man ikke har vært varsom nok, sier han.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grønørøkk
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02
Ansv. red.: Gunnar Bolstad

Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40
Prod.: GPG Sats & Trykk as
Annonser: NMR, (02) 61 62 10
Prod.: GPG Sats & Trykk as, Oslo

Den er ikke falsk!

Denne uka kom rapport nummer ørtenhundreogfjaksen om hvor lett det egentlig er å spare energi i Norge. Energiforbruket kan reduseres med 30-50 prosent, hevder konsulentfirmaet Aukner, Neumann, Eckbo & Co.

Og ENØK-sjefen i NVE, Jan Moen, følger opp med å si at sparepotensialet er på 40 lønnsomme TWh. Den nye kosten i vassdrags- og energiverket justerer dermed den gamle prognosen kraftig opp fra de 20-25 TWh som tidligere har vært god latin.

Så sent som i desember anslo SINTEF det samfunnsøkonomisk lønnsomme ENØK-potensialet til å være 24,5 TWh – omlag 10 prosent av vårt totale energiforbruk.

Utviklingen på teorisisden er altså formidabel og gledelig for miljøbevegelsen. Men medaljen har en bakside. Den heter politisk handlingslammelse.

Festtalene om ENØK-satsing har vært mange og løfterike. Men det er blitt med frasene. Fremdeles velger Stortinget å pøse penger inn i atomkraftindustrien framfor å satse på ENØK-forskning. Og ennå er det mer politisk «realisme» å argumentere for et gasskraftverk med lav energiutnyttelse enn å gjøre investeringer i ENØK-tiltak som vil betale seg i løpet av ett år.

Åtte øre for en kWh ENØK. 40 øre for en ny kWh vannkraft. Det er tallenes klare tale, slik Moen i NVE ser dem. Gasskraftverket ligger trolig midt i mellom når gasskostnadene regnes med.

Fredag legges den norske klimautredningen fram. Den vil sette søkelyset på en rekke felter der Norge kan redusere sine utslipp av CO₂. I realiteten dreier det seg om hvor godt vi greier å utnytte energien vår slik at vi kan gjøre for eksempel oljefyring overflødig.

Det er et gåtefullt politisk fenomen at Norge fortsetter å kaste penger ut av vinduet. Stortingets energikomité minner om mannen som ser en hundrelapp på gaten, men som ikke plukker den opp fordi han er sikker på at den er falsk.

Gunnar Bolstad

Ps.

I forrige nummer kom vi i vår forbannelse over oppdrettsnæringens synderegister i skade for å hevde at næringen ble holdt oppe av allverdens støttetiltak. Vi beklager dette. Forøvrig står vi på hovedpoenget: Nå får det være nok!

Ds.

Energimanifest

Norges Jeger- og Fiskerforbund og Naturvernforbundet har sammen laget et energimanifest som et bidrag til en norsk energipolitikk som tar vare på miljøet. Manifestet har følgende hovedpunkter:

1. Norge sløser med energi. Sett i et globalt perspektiv ligger vi sammen med de andre industrilandene på topp når det gjelder energiforbruk og forurensing per innbygger. Vi kan idag lønnsomt spare minst 25 TWh, eller 1/8 av Norges totale energiforbruk.

2. Norge eksporterer 10 ganger så mye olje og gass til utlandet som det vi selv bruker. 16 TWh elektrisk kraft ble eksportert og vann tilsvarende 7 TWh elektrisitet rant over demningene i 1990. Vi bør fortsatt benytte dette overskuddet av elektrisitet til å utveksle kraft med våre naboland. Fordelen ved dette er at de nordiske landene gjennom slik samkjøring kan utnytte sine samlede energitilganger på best mulig måte for miljøet. Norge kan dermed bidra til å minske bruken av atomkraft og fossile brenslers i våre naboland.

3. Vi går mot å bygge et gasskraftverk som skal gi 4 TWh mer elektrisk kraft. Et slikt gasskraftverk vil gi det største enkeltutslippet av klimagassen CO₂ i Norge – tilsvarende 800.000 personbiler.

4. Vannkraftutbygging fører til andre alvorlige og mer lokale miljøskader enn det CO₂-utslipp fører til. Norge har idag et internasjonalt ansvar for å ta vare på den lille delen av norsk vassdragsnatur som er urørt. Av de største vassdragene er 2 av 3 påvirket av kraftutbygging.

5. Videre utbygging må kun skje når ENØK-potensialet, dvs. den lønnsomme mengden av energi som kan spares, er innspart. Dette er ikke aktuelt på minst 10-15 år.

Derimot støtter vi opprusting av gamle kraftverk gjennom det såkalte femprosent-

programmet, som kan gi like mye kraft som et gasskraftverk og flere arbeidsplasser.

6. Vi støtter også utvikling og bruk av andre energikilder som bioenergi, solenergi, bølgekraft, vindkraft og varmepumper. Noen av disse gir negative miljøkonsekvenser, men disse kan holdes på et akseptabelt nivå ved forsiktig utbygging og bruk.

7. FN's klimapanel (IPCC) har sagt at verden må senke utslipp av CO₂-ekvivalenter med 60-80 prosent for å hindre at klimaet løper løpsk. Også Norge må redusere sine utslipp. Stortingets målsetting om å stabilisere CO₂-utslipp på 1989-nivå i år 2000 er ikke nok.

En slik reduksjon krever sterk teknologisk satsing, redusert bruk av for eksempel privatbil og etterhvert et samfunn som reduserer selve energibruken, slik Brundtland-rapporten anbefaler.

8. Vi må ut av oljealderen, men vi ønsker ikke å gå inn i atomalderen. Vi vil inn i solalderen med satsing på vedvarende energikilder. Derfor er det et dårlig signal at regjeringen bruker mer skattepenger på atomkraftrelatert forskning enn på disse vedvarende energikildene. Regjeringen bør stoppe reaktorene ved Halden og på Kjeller, og istedet satse mangedobbelt på forskning som kan bringe oss inn i solalderen.

Meld deg
inn i
NATURVERNFORBUNDET

– Vi kan spare 40 TWh

– ENØK-potensialet i Norge er vesentlig høyere enn 25 TWh. Det er minst 40 TWh, trolig mer. Vi bør utnytte dette potensialet gjennom en bred nasjonal satsing, slik alle de politiske partiene går inn for. Det vil gi tusenvis av nye arbeidsplasser, og det vil gjøre det helt unødvendig å bygge gasskraftverk i Norge.

ODDVAR LIND

Jan Moen, den nye ENØK-sjef i NVE, er ikke i tvil: – Energikøkonomisering er mer påtrengende og mer lønnsomt enn noensinne. Vi kan eksportere mer kraft til høyere priser og investere pengene i produktive sektorer her hjemme. Den nye energiloven åpner for slike løsninger.

– Energiloven åpner for større konkurranse i markedet. Det betyr at det stilles helt andre krav til effektivitet og til ENØK. Det koster nå åtte øre å spare en kilowattime gjennom ENØK, mens det koster 40 øre for ny vannkraft. Den innsparde kraften kan dermed selges på det norske markedet eller internasjonalt, for eksempel gjennom en energibørs. En

slik børs kan faktisk operere med garantibevis som tilsvarer aksjer på den innsparde kraften, sier Moen.

Hans synspunkter åpner for en norsk «megawatt-revolusjon» og er helt i tråd med det arbeidet som Amory Lovins og andre framtrepende energiexperter har drevet i mange år. De har dokumentert at ENØK er en nøkkelfaktor i et lands konkurranseevne og at det er påkrevet for å redde miljøet. Et land som USA kan for eksempel spare minst 200 milliarder dollar i året, mer enn 1200 milliarder kroner, ved å bli like energieffektivt som Japan er i dag. Det vil også minske avhengigheten av Gulf-statene.

Dramatisk endring

– Den nye energiloven innebærer en dramatisk endring i en-

ergiplanleggingen. Den innfører «balanseprinsippet» som er et helt nytt konsept. Det er et konsept som er i tråd med det som gjerne kalles «integrated resource planning», en samfunnsøkonomisk ressursplanlegging der miljø, økonomi og resurser veies inn. Det betyr blant annet at en spart kilowattime hos forbrukeren skal veie like mye som en ny kilowattime.

Flere e-verk har meldt sin interesse her. Konkret betyr det at e-verkene må saumfare hele sin virksomhet. De må finne ut hvordan de skal tilby energitjenester på best mulig måte. Det er noe helt nytt her hjemme. Miljøkonsekvensene må bakes inn i konseptet, og alle premisene må legges på bordet. E-verkene har et stort ansvar her, og vi skal hjelpe dem, sier Moen.

– Mellquist åpner for hestehandel

– Jeg frykter at dissensene i Mellquist-utvalget fører til at Verneplan IV blir offer for politisk hestehandel i Stortinget. Men jeg forstår godt at naturvernerne i utvalget reserverer seg mot kraftutbyggernes forslag, sier Tore Brænd i Naturvernforbundet.

ANDERS GJESVIK

Mellquist-utvalget har levert en innstilling med mange dissenser til Verneplan IV for vern av vassdrag. De tidligere innstillingene til verneplanene I-III har stort sett vært enstemmige. En enstemmig innstilling har mye større sjanse for å bli vedtatt uendret av Stortinget.

– En sprikende innstilling åpner for politisk hestehandel i siste liten, der avgjørelsene bygger på alt annet enn faglige vurderinger, sier Brænd.

Men Brænd ønsker ikke en

enstemmig innstilling for enhver pris. Han forstår at naturvernets representanter i Mellquist-utvalget ikke var villige til å svelge alle forslag fra kraftutbyggerne. Brænd reagerer særlig på at flere høyst verneverdige vassdrag ikke er vurdert i innstillingen. Det gjelder spesielt Lomsdalsvassdraget, Breheimen-Stryn og Gjevedalsvassdraget.

– Det er direkte reaksjonært ikke å verne disse unike vassdragene mot utbygging, så lenge vi har et stort overskudd av vannkraft her i landet. Lomsdalsvassdraget er et av de få

vassdragene som renner urørt fra fjell til fjord. Breheimen-Stryn omfatter vassdrag fra nordsiden av Jostedalsbreen, som ligger i en nasjonalpark. Vassdragene på sørsiden er allerede hardt utbygget, sier Brænd.

Takk for støtten!

ÅSEV Ta vare på miljøet vårt – strøm forurenses ikke!
Fjernvarme fra sjøvannsbaserte varmepumper er et miljøvennlig og energisparende tilbud i de sentrale deler av Ålesund by.
ÅLESUND OG SULA EVERK

WILH. WILHELMSEN

LANDSBANKEN A/S

NORPAPP INDUSTRI

Rogaland
Konserverfabrikk A/S

RAINBOW
BUSKERUD

ROGALANDSMEIERIET
HOVEDKONTOR

SCHRØDER OSCO
OLE SCHRØDER & CO. A/S

Takk for støtten!

NORFOND
Tankprodukter Trondheim A/S
Statens Vegvesen Møre og Romsdal
Tønsberg Godslinjer

Internasjonale reaksjoner mot norsk klima-debatt

Den internasjonale miljøbevegelsen reagerer kraftig på den nye retningen i norsk miljødebatt. I et brev til statsminister Gro Harlem Brundtland uttrykker paraplyorganisasjonen Climate Network Europe sterk bekymring over faren for at Norge skal droppe sitt nasjonale CO₂-mål.

RAGNHILD SVED

– Den norske holdningen har gitt respekt i det internasjonale samfunnet, selv om flere land har vedtatt mer radikale mål. Dersom Norge går bort fra sitt CO₂-mål, vil det oppmuntre andre land til å gjøre det samme, og det vil fjerne presset på de landene som så langt har unngått å sette mål, heter det i brevet fra Climate Network Europe.

Klima-nettverket skriver at

dette vil bety en kraftig sveking av Norges stilling som ledende i miljøpolitikken. Gro Harlem Brundtland oppfordres til å droppe planene om et gasskraftverk, spesielt i lys av Norges store kraftoverskudd. Gassen kan brukes mer effektivt i land der den kan erstatte gass og olje som energikilder, heter det.

«Dårlige nyheter»

Friends of the Earth International har også reagert på dreiningen i den norske CO₂-debatten.

– Dette er fryktelig dårlige nyheter. Dersom Norge droppe sin nasjonale målsetning og dermed bryter rekkene blant de miljøprogressive landene, kan det ødelegge hele den møysommelige prosessen som leder fram til en internasjonal klimakonvensjon. I tillegg kan en dreining i den norske holdningen føre til tilbakeslag i flere andre land og gjøre det vanskelig for myndighetene i radikale land som Tyskland og Nederland, sier kampanjeleder Fiona Weir.

CITROËN DIESEL

Velkommen inn til en demonstrasjon av Citroëns dieselalternativer: Citroën BX TZD Turbo med 90 HK turbodiesel, fåes som kombi eller stasjonsvogn. Citroën XM Turbo diesel med 3 ventiler pr. sylinder og hele 110 HK! Denne bilen gjør 0-100 km/t på 11,1 sekunder, og tilfredstillende de nye avgasskravene uten katalysator!

Velkommen inn!

CITROËN

ULSTEIN

Vil du bli med på å løse framtidens miljøproblemer?

Aktuelle oppgaver:

- Grønt bymiljø med friske trær
- Skader av ozon, fluor og klimaendringer
- Frukt og grønt uten sprøytemidler
- Friske planter ved hjelp av bioteknologi

Vi har ledige studieplasser på universitetsnivå. Se om studieplan. Søknadsfrist er 15. april 1991.

Institutt for hagebruk.

Boks 22, 1432 Ås - NLH • Tlf. (09) 94 78 00 - Fax (09) 94 30 12

Spør oss om NSB
Kundekort!
Gir opptil 50%
rabatt på toget
i et helt år

Rabatten er 50% på alle dager unntatt fredag og søndag da får du 30% rabatt. Ta med et passfoto og 350 kr til en av våre stasjoner så får du ditt eget NSB Kundekort. I tillegg får du rabatt på to norske hotellkjeder og du kan på lavtrafikkdager ta med et barn under 12 år gratis. For ytterligere informasjon ta kontakt med en stasjon eller ditt reisebyrå.

Det å reise med tog er en miljøvennlig måte å reise på.

NSB Ofofbanen

Takk for støtten!

TOTAL SUBSEA
Ringerike kommune
Gjøvik Elektrisitetsverk
Tingvoll kommune
 SPYDEBERG
 Sveisemaskiner
 - sett oss på prøve

Naturvernforbundet på glid mot nei-standpunkt?

12 av Naturvernforbundets 18 fylkesledere har skrevet under på et opprop som sier nei til norsk EF-medlemskap og er kritisk til en EØS-avtale.

Naturvernforbundet har ennå ikke tatt standpunkt til EF. Den debatten starter «offisielt» først på landsmøtet i begynnelsen av juni.

RAGNHILD SVED

I oppropet heter det at EFs overnasjonalitet utsetter virkelige løsninger på miljøkrisen, og fører til at de globale skadene øker i omfang.

– Årsakene til krisen er først og fremst å finne i det vestlige konkurranse-industrielle samfunnet, som krever et marked uten grenser og som bygger på et verdensbilde der natur og menneskesamfunnet er maskiner og ikke levende organismer. Det er denne samfunnsformen som nå søker å befeste sine posisjoner, blant annet gjennom innføringen av det indre marked i EF og opprettelsen av EØS, heter det.

Initiativtakere er blant andre økofilosofene Sigmund Kvaløy og Arne Næss. Gunnar Album i Natur og Ungdom og Gjermond Andersen i Naturvernforbundet i Oslo og Akershus.

Oppropet munner ut i et nei til norsk medlemskap i EF, og til «en EØS-avtale som begrenser Norges muligheter til å samarbeide internasjonalt om en grunnleggende kursending».

– Vi trenger internasjonalt samarbeid, men det må være et samarbeid med det hovedmål å løse miljøproblemene. Det må også være et samarbeid som lager felles minstekrav, og som i tillegg oppmuntrer enkeltland til å gå videre, heter det i oppropet.

Ønsker debatt

Dag Hareide, generalsekretær i Naturvernforbundet, sier han ønsker en skikkelig EF-debatt i organisasjonen.

– Fylkesledernes tilslutning til EF-oppropet er et klart signal. Men når vi først tar standpunkt, skal ikke det skje gjennom en Gallup blant fylkeslederne, men etter en grundig

debatt, sier han.

– Har ikke Naturvernforbundet veit unna EF-debatten så langt?

– Jeg mener vi ikke er sent i gang med debatten. Siden jeg begynte i forbundet for vel et halvt år siden har landsstyret uttalt seg om EF og EØS to ganger. Nå vil vi at vårt høyeste organ skal ta debatten.

– Bør en organisasjon som Naturvernforbundet ta standpunkt til EF-medlemskap?

– Det får landsmøtet bestemme. Hvis vi ser at en sak, enten det gjelder GATT, EØS eller EF-medlemskap, har avgjørende virkning på miljøet bør vi si fra om det, selv om mange andre hensyn teller med når man tar standpunkt. Som landets største miljøorganisasjon har vi et viktig ansvar her. Men vi må være nøye med å velge formen på uttalelsen, siden meningene spriker blant medlemmene, sier Hareide.

Mer miljø i kommunene

Mer penger og flere stillinger, samt utvidet overføring av miljøvernoppgaver til kommunene. Dette er de viktigste stikkordene i regjeringens stortingsmelding om miljøvern i kommunene som ble lagt fram i forrige uke.

– De økte bevilgningene på 1992-budsjettet skal brukes til flere stillinger og kompetansebygging, sier personlig sekretær Unni Mathisen i Miljøverndepartementet.

Innenfor naturforvaltningen skal det vurderes hvorvidt kommunene skal overta ansvaret for forvaltningsplaner, oppsynstjeneste og skjøtselstiltak. På forurensingssiden skal tilsvarende vurderinger skje når det gjelder avfallsforbrenning og håndtering av produksjons-

og grovavfall, støykrav, uttak av vann til jordbruksformål, utvidet ansvar for sanitæravløp, bilvrakplasser, olje- og kjemikalietanker og kontroll av næringsmiddelindustri.

MIK-prosjektet, en prøveordning som har omfattet 90 kommuner, legges formelt ned, men kommunene blir tilført midler til videreføring av miljøarbeidet. – Neste år får alle kommuner miljøvernpenger, men det er ikke sikkert at alle får nok til å opprette egne

stillinger. Men alle får bevilgninger som vil føre til større kompetanse, lover Unni Mathisen.

Miljøovervåkning?

Vi har kompetanse på alle miljømålinger og leverer det beste av utstyr samt tilhørende data-løsninger for å sikre gode grunnlagsdata for miljøtiltak.

 saas
prosess as

Svensk. 20 - Postboks 440, 8601 Mo i Rana
Telefon (087) 55 544 - Telefax (087) 55 552

Krematorie-utslipp

En gjennomsnittlig menneskekropp slipper ut opptil ett gram kvikksølv damp og noe mindre blydamp når den blir kremert. To sveitsiske miljøforskere som har undersøkt krematorie-utslipp, mener at kvikksølv dampen kommer fra amalgamfyllinger i tennene.

Forskerne er imidlertid fullstendig i villrede når det gjelder utslippene av bly. De har ikke greid å oppsøre kilden hverken i menneskekroppen eller annet materiale som følger med i forbrenningsovnen.

Undersøkelsen tyder på at et moderne krematorium som drives på full kapasitet slipper ut 10-13 kilo kvikksølv hvert år. Denne mengden kan ha virkninger på det lokale miljøet. (New Scientist)

Hemmelig Øresund-vedtak

Denne uka skriver danske og svenske myndigheter trolig under avtalen om fastlandsforbindelse gjennom Øresund. Det skjer etter at den danske regjeringen har inngått en hemmelig avtale med Socialdemokratiet om saken – uten at motstanderne har fått komme til orde.

KNUT ARE TVEDT

Behandlingen av saken har ført til sterke reaksjoner i Danmark. Tidligere miljøvernminister Lone Dybkjær kaller avtalen en kortslutning av demokratiet, og konstaterer samtidig at Socialdemokratiets taler om miljøvern bare er floskler. Lederen for Danmarks Naturfredningsforening, David Rehling, hevder at avtalen er inngått for å overliste befolkningene og for å unngå en diskusjon om miljøkonsekvensene.

De planene som nå er vedtatt innebærer at det bygges en kombinert bro- og tunnelforbindelse mellom København og Malmø. I den forbindelse

skal det anlegges en kunstig øy i Øresund, like sør for den kjente øya Saltholm. Den sørlige delen av denne øya er fredet som fuglereservat og satt på EFs liste over spesielt verneverdige områder. Fra den kunstige øya vil forbindelsen gå i lavbro til Malmø og i tunnel til Tårnby ved København, like ved Kastrup flyplass.

På kammerset er sosialdemokratene og de konservative nå blitt enige om en trasé, den såkalte linieføring 2, som er kommet sent inn i diskusjonen og derfor ikke er ordentlig utredet i konsekvensrapportene. Denne traséen innebærer blant annet at det må graves ut 14,5 millioner kubikkmeter masse i Øresund for å opprettholde vanngjennomstrømmingen til Østersjøen. Ettersom bunnen

består av kalkstein og kritt, frykter miljøvernerne at hele Øresund kommer til å se ut som en melkesuppe i anleggsperioden.

Danske og svenske miljøinteresser har lenge argumentert mot prosjektet. Saltholm er et viktig område for seler og flere fuglearter, blant annet finnes Europas største ærfugl koloni på øya. Den nye danske miljøvernministeren, Per Møller, har i den forbindelse kommet med sterke uttalelser:

– Det er bare 11 seler på Saltholm. Dessuten er det bare fire prosent av fuglereservatet som berøres av utbyggingen. Ærfuglene har vinger, så de vil kunne fly andre steder, sier Møller.

Svalbard: Planer om ny kulldrift og store naturinngrep

Dersom Store Norske Spitsbergen Kulkompani (SNSK) får gjennomslag for sine planer, står Svalbard overfor det største enkeltstående naturinngrepet hittil. Kullgruvedriften på det store Sentralfeltet vil medføre at dem må bygges 80 kilometer vei og en like lang kraftledning i det sårbare landskapet.

RAGNHILD SVED

Sentralfeltet, som ligger mellom Longyearbyen og Svea, er det rikeste kullfeltet på Svalbard. Det er beregnet at feltet totalt rommer 40 millioner tonn kull, hvorav 25 millioner kan tas ut for salg. Til sammenlikning har SNSK totalt tatt ut 20 millioner tonn kull i de 70 årene siden selskapet startet virksomheten.

Styret i Store Norske skal behandle spørsmålet om drift på Sentralfeltet i et møte 13. september. I begynnelsen av november får Næringsdepartementet saken til behandling. Dernest blir det opp til Stortinget å ta stilling til planene.

Trenger ny virksomhet

Kulldriften på Svalbard går

mot slutten, med mindre det åpnes nye gruver. Gruve 3 vil være tømt i 1997, gruve 7 i 2005. Av politiske grunner har det å opprettholde den norske bosetningen på Svalbard høy prioritet, og det jobbes derfor med å skaffe ny virksomhet. Men det er et åpent spørsmål hvor mye penger politikerne er villige til å satse på ny kulldrift som går med underskudd. I fjor var overføringene til SNSK på nærmere 150.000 millioner kroner. Ledelsen i selskapet vil foreløpig ikke fortelle hvordan de har beregnet lønnsomheten ved drift på Sentralfeltet.

Dersom Sentralfeltet skal åpnes må det bygges vei og kraftledning mellom Longyearbyen og Svea. Veien vil samtidig gjøre området lett tilgjengelig for turister, og belastningen på naturen vil øke. Det er

planlagt gruveinnslag både i Svea og Reindalen.

Store inngrep

– Det er klart at gruvedriften vil medføre store naturinngrep, sier John Utsi, teknisk direktør i SNSK.

Han forteller at Norsk Polar-institutt eller SINTEF skal stå for miljøkartlegging og vurdere konsekvensene av veibyggingen, kraftledningen og forurensningen fra gruva. Denne rapporten skal etter planen være klar til styrebehandlingen i september.

Selv om kull blir en stadig mindre populær energikilde på grunn av forurensningen, mener Store Norske at det er marked for kull fra Sentralfeltet. Sverige, Finland, Tyskland og Frankrike er de mest interessante markedene, sier Utsi.

Første forsøk

Leger forteller legevitser, blinde ler av blindevitser. Miljøvernere har ingen vitsetradisjon, selv om forholdene inviterer til atskillig galgenhumor. Bulletin-redaksjonen slår gjerne et slag for humoren, og ønsker oss muntre innslag. Her er første forsøk:

Vårherre: Moses, jeg har vurdert ditt ønske om å flykte fra egypternes forfølgelse og har funnet fram til en løsning som inneholder både en god og en dårlig nyhet. Hvilken vil du høre først?

Moses: Jeg tar den gode først. Vårherre: Jeg vil først skille vannet og du og følget ditt kan tørrskodd flykte til Israel. Når egypterne kommer etter dere, vil jeg la vannet oppsluke dem. Moses: Halleluja! Det lyder flott! Men hva er den dårlige nyheten?

Vårherre: Du må først lage en miljøkonsekvensanalyse!

OGSÅ KRAFTUTBYGGERE ER NATURVENNER

Vi gjør mye for å lege sår: landskapspleie, arondering, tilsåing av tipper, terskler, utsetting av settefisk m.m.

FHR

Foreningen til Hallingdalsvassdragets regulering
Boks 2481 Solli, 0202 Oslo 2
Tlf. 02/42 50 50

Oljeboring utredes i Barentshavet Nord

Olje- og energidepartementet har startet arbeidet med å utrede miljøkonsekvensene av å åpne Barentshavet Nord for oljeboring. Utkastet til utredningsprogram er nå sendt på høring. Selve utredningen vil først være klar i 1995.

RAGNHILD SVED

Utredningsområdet heter riktignok ikke lenger Barentshavet Nord, men «nye områder i Barentshavet», det vil si områder som ikke er åpnet for lettevirksomhet. Disse er igjen avgrenset til områdene i eller omkring isfylte farvann med havdybde mindre enn 2000 me-

ter og arktiske kyster. «Om-døpingen» har politiske årsaker.

De viktigste spørsmål som foreslås utredet er oljens oppførsel, egenskaper og nedbrytning i og under is, hvordan utslipp vil virke på de biologiske ressursene, oljesøl på arktiske strender og oljevernberedskapens begrensninger i isfylt område.

Også samfunnsmessige virkninger av oljevirkosomhet i området skal utredes.

Konsekvensutredningen skal kunne gi politikerne svar på om området bør åpnes for oljevirkosomhet eller ikke, hvilke krav som må stilles i tilfelle åpning og hvilke avbøtende tiltak som kan redusere miljøskadene dersom området åpnes.

RAUFOSS A/S

J.O. ODFJELL

Saroy
HOTEL
– Det personlige forretningshotellet i Oslo
– Universitetsgt. 11, 0164 Oslo 1
Tlf. (02) 20 26 55
Fax: (02) 11 24 80

Takk for støtten!

Statkraft

DET NORDENFJELDSKE DAMPSKIBSELSKAB AS
Address: Kjøpmannsgt. 52
P.O. Box 87
7001 Trondheim
Norway
Telephone: +47-7-53 05 00
Telefax: +47-7-52 05 15

OPPLAND Hotell
Elisavleien 2
N-2000 LELANDHAMN

OSLO LYSVERKER

A/S HAV
Helmer Staubo & Co
WaMo Teknisk Kjemisk A/S
Strandgt. 207, 5004 Bergen

Setsaas

Metallurgisk Industris Landsforening
Federation of Norwegian Metallurgical Industries

EWOS
AQUACULTURE

Sjøforsikring unntar atomulykker

Fra årsskiftet har det ledende London-markedet unntatt atomskade fra sjøforsikringene. Det betyr både i Norge og internasjonalt at forsikringene ikke dekker skade som følge av noen form for radioaktivitet. Kostnadene ved en enkelt atomulykke kan overstige kapasiteten til hele verdens samlede forsikringsmarked.

ANDERS GJESVIK

Etter Tsjernobyl-ulykken nedsatte The International Union of Marine Insurers en arbeidsgruppe for å vurdere mulige skader ved atomkraftulykker. En alvorlig atomkraftulykke ved den engelske kanalen ville ramme hundrevis av skip, og koste over 42 milliarder kroner. Konklusjonen ble at hele verdens samlede forsikringsmarked ikke kunne dekke slike summer. London-markedet bestemte derfor å unnta enhver form for skade fra radioaktivitet i alle sine forsikringer.

London-markedet gjenforsikrer sjøforsikringer over hele verden. De enkelte forsikrings-selskapene har ikke kapital til å erstatte de største ulykkene. Derfor fører atom-unntaket i London-markedet til at Norge og alle andre land har unntatt atomskade i sine sjøforsikringer.

Halden-reaktoren

Institutt for energiteknikk tester radioaktivt brensel for utenlandsk atomindustri ved sin reaktor i Halden. Brenselet er uran, plutonium og thorium. Etter testingen blir det høyaktive brenselet returnert. Det

blir kjørt med bil fra Halden til Gjøteborg, der det blir fraktet videre med skip. Den norske stat skriver ut en statsgaranti for transportene som dekker eventuelle skader innen Norge. Men IFE tegner en egen forsikring gjennom den norske atomforsikringspoolen, som dekker transportene. Den norske atomforsikringspoolen dekker selv skader opp til 110 millioner kroner pr. transport, og skader ut over dette blir dekket ved gjenforsikring i utlandet. Denne gjenforsikringen tar ikke forbehold mot atomulykker.

Brannfare ved atomlager

Ved verdens største tørrlager for radioaktivt avfall i Wales ruster beholderne. Dette kan føre til en omfattende atomulykke.

ANDERS GJESVIK

På lageret i Nord-Wales oppbevarer Nuclear Electric brukt uranbrensel fra atomreaktoren, før det blir bragt til Sellafield for gjenvinning. Magnesiumbeholderne som omgir

brenselstavene har rustet så mye at det radioaktive metallet er blottlagt, skriver New Scientist. Hvis det metalliske uranet kommer i kontakt med vann, kan det utvikles uranhydrid. Dette stoffet kan selvantenne i møte med luft. Store mengder brennende uranhydrid kan antenne det metalliske uranet. Da vil store mengder radioaktivitet frigjøres fra uranstavene, og det omstår en alvorlig atomulykke.

Regnvann

Nuclear Electric ønsker å over-

føre de rustne beholderne til gjenvinning ved Sellafield så fort som mulig. Men flere av dem er så svekket at de ikke tåler forflyttingen, og det må utvikles spesialutstyr for transporten.

Problemen ved lageret ble oppdaget i sommer. Det ble sagt at skaden skyldtes regnvann som lakk gjennom taket. Ironisk nok ble Nuclear Electric eneste tørrlager opprettet for å unngå problemene med rust ved den tradisjonelle lagringen i vannavkjølte bassenger.

Det er fullt mulig å redusere svovelutslippene i Europa med 80 prosent med den teknologi som finnes i dag. Det vil koste de europeiske landene omlag 1,6 prosent av bruttonasjonalproduktet å ta i bruk denne teknologien, ifølge det interna-

sjonale forskningsinstituttet IIASA.

For å få til dette må man innføre best tilgjengelig teknologi på alle biler og all industri i Europa og sørge for en mer effektiv utnyttning av energien.

Atomstrid i Japan

De 40 reaktorene som Japan planlegger å bygge innen år 2010 står i fare for ikke å forlate tegnebrettet. Fire atomkraftulykker i løpet av mindre enn en måned har skapt kraftige reaksjoner i opinionen.

GUNNAR BOLSTAD

Tre av de fire ulykkene førte til radioaktive lekkasjer. Den alvorligste inntraff 9. februar i Mihama, nordvest for millionbyen Osaka. Episoden ble omtalt i N&M Bulletin i februar som en nesten-ulykke. Siden den gang er det altså blitt klart at den førte til radioaktiv lekkasje til atmosfæren.

21. februar inntraff den andre ulykken i en reaktor 160 kilometer nord for Tokyo. Turbinsystemet sviktet, men ingen radioaktivitet lekket ut.

Lekkasjer oppsto imidlertid de to neste dagene fra to reaktorer i henholdsvis Sendai, 320 kilometer nordøst for Tokyo, og i Tokai Mura, like i nærheten av hovedstaden.

Svært vanlige

– Slike ulykker er svært vanlige, men fører sjelden til noe særlig publisitet, sier Yurika Ayukuwa, som leder et anti-atomkraftbyrå, til New Scientist. Ayukuwa mener at Mihama-ulykken har ført til en oppvåkning hos befolkningen.

Talsmenn for det politisk innflytelsesrike industri- og energidepartementet MITI hevder at alle ulykkene skjedde under betryggende kontroll. Uoffisielt medgir de imidlertid

at de er bekymret for opinionens reaksjon. Etter ulykkene har det vært demonstrasjoner flere steder i landet. MITI satser nå 130 millioner kroner i året på en PR-kampanje for atomkraft.

Pr. capita

Omlag halvparten av Japans elektrisitetsforsyning kommer fra atomkraften. Med de 40 planlagte reaktorene vil denne andelen komme opp i 43 prosent. Byggingen av disse reaktorene vil etter MITIs oppfatning gjøre det mulig å overholde landets CO₂-målsetning, en stabilisering pr. capita på 1990-nivå i år 2000.

Svensk atomkraft foreldes

Riksdagen i Sverige har utsatt avviklingen av atomkraft, men den har ikke forholdt seg til at reaktorene er i ferd med å bli foreldet. Det har allerede kostet rundt 1 milliard kroner bare å bytte en generator ved en av de 12 atomreaktorene.

ANDERS GJESVIK

En av dampgeneratorene ved Ringhals-reaktoren rustet i stykker. Det kostet omlag en milliard kroner å bytte generatoren, og fortsatt fungerer den ikke som den skal. To andre generatorer ved Ringhals er modne for utskiftning. Reaktoren ved Oscarshamn trenger ny trykkbeholder. Det vil koste en formue å bytte den.

Riksdagen har utsatt vedtaket om å avvikle de to første atomreaktorene i 1995. Dette tidspunktet ble satt fordi reaktorene vil gå av for 25-årsgrensen, som er vanlig funksjonstid. Atomkraftselskapene sier at nå er reaktorene innkjørte, og billige å drive. Selskapene hevder at de kan drives i lengre

tid enn den vanlige funksjonstiden.

Fjern subsidiene

Energikonsulent i Naturskyddsföreningen, Tomas Kåberger, sier at Riksdagen ikke har diskutert aldringsproblemet for reaktorene.

– Riksdagspolitikkerne mener at de har for små kunnskaper til å kritisere atomkraftselskapenes utsagn. Selskapene hevder at de svenske reaktorene er av spesielt høy kvalitet. De avviser tidligere atomulykker med at Harrisburg var kapitalistisk drevet, og Tsjernobyl kommunistisk. Men det viktigste nå er å stanse nye investeringer i reaktorene, og la dem gå av for aldersgrensen. Samtidig må de store statlige subsidene fjernes, sier Kåberger.

Den svenske staten betaler ansvarsforsikring for reaktorene, og avfallsavgiften for atomavfallet dekker ikke reelle utgifter, sier Kåberger. Han vil fjerne subsidiene, slik at de virkelige kostnadene ved atomkraften blir synlig. På papiret står fortsatt vedtaket om å avvikle den siste reaktoren innen 2010 fast. Da har samtlige svenske atomreaktorer passert aldersgrensen.

Takk for støtten!

CTT
CHEMTEAM TANKERS AS

ARDAL KOMMUNE

FREDRIKSTAD KOMMUNE
Natur- og miljøvernsektor
Glemmegt. 55
1600 Fredrikstad
telf. 09/394323

NKL
Norges Kooperative Landsforening

Ranheim Papirfabrikk as

Fred.Olsen & Co.

Spesialavfall
Rydd i kjeller og bli kvitt farlig avfall!
BERGEN KOMMUNE
Renholdsverket
Tlf:05-22 91 33

A/S VAFOS BRUG
A/S HOLMEN-HELLEFOS

Våre bedrifter har lange industrielle tradisjoner (100 år) for produksjon av meget miljøvennlige produkter. Våre enheter er små i treforedlingsammenheng, men samtidig blant de to ledende bedrifter innen våre Europeiske markeder.

ELEVATOR

Gjør din kupphandel i elevatorbutikkene

Våre avdelinger i OLE DEVIKS VEI 20 og ULLE-
VÅLSVEIEN 12 har utvalg i brukte møbler og
masser av tekstiler.

Øvrige avdelinger finner du i KIRKEVEIEN 62, ST.
OLAVS Plass 3 og GRIMSTADGT. 23.

Vi har åpent fra kl. 9.30-16.30.
Lørdager kl. 9.30-13.00.

**Resirkulasjon av brukte
tekstiler, papir og møbler.**

Hjertelig velkommen!

KROPP OG HELSE

Kroppen fungerer bedre ved inntak av riktig mat og ernæring. Deres helsekostfaghandler har et rikholdig utvalg av produkter for alle kategorier og smaksretninger. Vi nevner bare:

Bratlinge som gir velsmakende og nærende kornkaker helt uten kolesterol. Putt dem i langpannen med spaghettioverlag, eller stek dem og tilbered med det de har for hånden.

Cous cous for den utenlandskrettede typen. **Cous cous** gir med sin tilsetning av grønnsaker og krydder en fin smaksavrundering for et annerledes måltid. Følg forpakningen vedrørende tilberedning og bruk hva du har av tillegg.

Müsli 3 varianter gir smak for alle og enhver. **Schlemmer** er for den som ønsker en frisk søtaktig smak uten sukkertilsetninger. **Schlemmer** inneholder korn og mange fruktsorter. **Nøttmüsli** er som navnet sier laget på basis av nøtter i alle varianter. **Bircher** er på basis av gammel erfaring fra sveits vedrørende korn og frukter som i sammensetning skal gi et friskt, nærende og appetittvekkende måltid.

Natur-Import A/S

Storgt. 2-4-6, 0155 OSLO 1.
Tlf. 02/42 74 59 eller fax 02/33 22 28

Helsekostforretninger til Deres disposisjon i Oslo:

Natur-Import A/S

Storgt. 2-4-6,
0155 OSLO 1. Tlf. 02/42 74 59

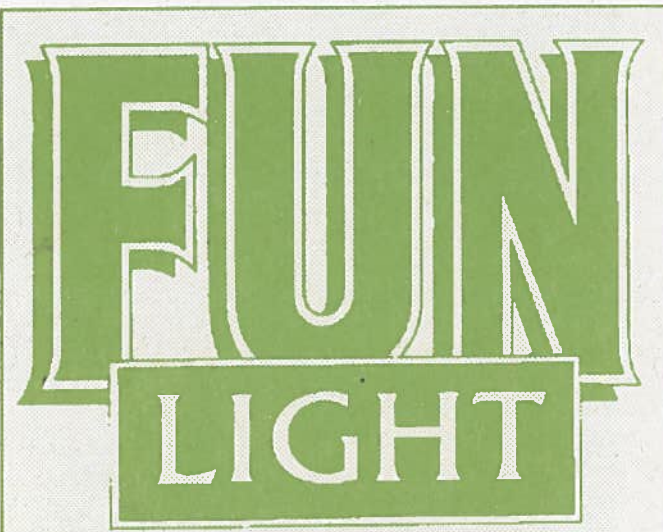
Friskus helsekost

Karl Johan Arkaden
Skippergt. 31

0154 OSLO 1. Tlf. 02/42 37 02

Friskus helsekost

Stovner Senter 5
0985 Oslo 9 Tlf. 02/21 45 95

*Har du smakt
den nye, sukkerfrie
leskedrikken*

FUN Light finnes i
tre smaker:

* Appelsin * Bringebeer * Sport

Hydro forsinker PVC-politikk

Miljøverndepartementet vil ha en PVC-politikk som ser produksjon og forbruk i sammenheng. Derfor vil Norsk Hydros slurv med konsesjonssøknaden for ny PVC-fabrikk forsinker departementets arbeid. Men det er mulig at problemet med PVC-emballasje blir skilt ut og behandlet raskere.

ANDERS GJESVIK

– Vi ønsker en helhetlig PVC-politikk som ser produksjon og forbruk i sammenheng. Miljøvernmyndighetene vil vurdere PVC «fra vugge til grav». Det betyr at bruksmåten for ulike PVC-produkter, muligheten for gjenvinning og avfallsvurderingen er med i avgjørelsen om Hydro skal få lov til å utvide PVC-produksjonen, sier underdirektør Joakim Lystad i MD.

Det er inkonsekvent hvis myndighetene lar Hydro utvide PVC-produksjonen, samtidig som de regulerer PVC-forbruket.

Hydro har sendt en konsesjonssøknad om utvidelse av

PVC-produksjonen til SFT. Men søknaden forholder seg bare til Forurensningsloven, og ikke til Plan- og bygningsloven. Derfor må søknaden gå en ekstra runde gjennom Kommunaldepartementet før den kan ferdigbehandles av SFT. Dette kan forsinker saksgangen med opp til ett år. Forsinkelsen vil også ramme utformingen av en norsk PVC-politikk, fordi MD vil basere seg på høringene i forbindelse med Hydros søknad.

Utfasing av emballasjen

Det er mulig at MD velger å skille ut problemet med PVC-emballasje, og behandle det raskere.

– Emballasjeburk er et av de klareste problemene med

PVC, særlig som avfall. Kan-skje miljøvernorganisasjonene og emballasjeindustrien kan sette seg sammen og komme med løsninger som vi kunne vurdere, foreslår Lystad.

I Sverige ble utfasingen av PVC utformet i samarbeid mellom Miljøverndepartementet og emballasjeindustrien. Hele-ne Bank i Naturvernforbundet mener at det beste er om emballasjeindustrien, miljøvernorganisasjonene og MD samarbeider om en utfasing av PVC.

– Naturvernforbundet har allerede kontakt med emballasjeindustrien, og vi er pådrivere og setter premisser for PVC-debatten. Men det er MD som har ressurser og tyngde til å gjennomføre en utfasing av PVC-emballasjen, sier Bank.

Lær om vask

Vil du vite hvordan de kan redusere utslippene av miljøfarlige stoffer når du har storvask? Er du usikker på hvilket tøyvaskemiddel du skal bruke nå alle er fosfatfrie? Eller lurer du på hva «duftsteiner» skal brukes til?

Svarene finner du i Naturvernforbundets nye informasjonsbrosjyre om vaskemidler. Her får du nyttige tips og huskereglene som gjør det lettere å handle miljøriktig i hverdagen.

Heftet er det første i en ny serie som heter «Fakta & Tips», beregnet på miljøbevisste forbrukere – og de som vil bli det. Heftene vil følge opp tidligere produktundersøkelser som viser hva de ulike produktene inneholder og hva du bør se etter når du handler.

Stavanger – byen som satser på miljøteknologi

I samarbeid for et godt miljø

Rogalandsbonden har gjennom fornuftig bruk av innsatsfaktorer vist at han kan drive miljøvennlig landbruk. Vår salgsstatistikk forteller at bruken av fosforgjødsel er redusert med 70% de siste 10 år.

Felleskjøpet setter store krav til kvalitet og egenskaper til de driftsmiddel vi tilbyr - med et faglig råd på kjøpet.

Felleskjøpet Rogaland Agder

Hovedkontor: STAVANGER - Avdelinger og filialer: Haugesund - Sandeid - Årdal - Sandnes - Bryne - Varhaug - Flekkefjord - Lyngdal - Mandal - Kristiansand - Grimstad - Byglandsfjord - Tvedestrand

Vi dekker alle administrative og tekniske funksjoner for gjennomføring av store, komplekse ingeniøroppdrag

Kværner Engineering a.s

Oslo - Stavanger - Sandefjord

KVÆRNER

SIVILARKITEKTENE

Knut Hoem Louis Kloster
Nils Jacobsen Helge Schjeldrup

Øvre Holmg. 11
4006 STAVANGER

**Avfall og buss kan
du overlate til oss!**

**System
transport as**
Ring og bestill en dag! Tlf: 04-56 77 88

NV
Norsk Viftefabrikk

Vi tenker miljø

**MIDTRE NAMDAL
AVFALLSSELSKAP**

– Kunnskap

danner grunnlaget for gode miljøtiltak innen samferdselsektoren.

TØI utfører tjenester for både sentrale og lokale myndigheter, transportbrukere og transportutøvere. Sentrale forskningsområder hos oss er blant annet:

- Trafikk og miljø
- Transport- og arealplanlegging
- Kollektivtrafikk
- Trafikksikkerhet
- Trafikkprognoser

Transportøkonomisk institutt
Norsk senter for samferdselsforskning

Postadresse: 6110, Etterstad, 0601 Oslo 6
Kontoradresse: Grensesvingen 7, Oslo
telefon: (02) 57 24 00. Telefax: (02) 57 02 90

ØKOKOMMUNEN

"Tenk globalt og handel lokalt" har i mange år vært slagord. Men hvordan? Her er et konkret forslag. Noe av det positive med Mynhuus bok om økokommunen er at den klart viser at det nytter å arbeide på denne måten.

Per Aslak Entresvåg

Det er i vårt eget nærmiljø vi kan gjøre tanker om til handling. Her kan vi realisere drømmene våre. Boka om øko-kommunen lærer oss å forstå korleis vi gjer politikk om til handling.

Arne Fjærtøft

Som kommunal politiker burde boken om økokommunen være selvtalende lesestoff.

Nya Troms

BESTILLING

Jeg bestiller eks. av boken «Øko-kommunen. Tenk globalt handel lokalt».
Kr. 120,- + porto.

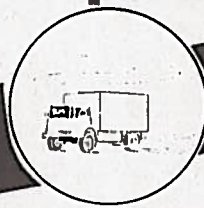
Navn:

Adresse:

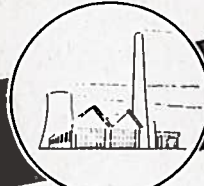
Bestillingen sendes: **VENSTRES OPPLYSNINGSFORBUND**
Møllergt. 16, 0179 Oslo 1
Tlf. (02) 42 73 20

Den miljøsnille posen

**MINDRE
UTSLIPP**
50-90% mindre CO₂

**HALV-
PARTEN**
av ressursene

**BRYTES
NED**
på halve tiden

S-GRUPPEN A.S

Bergen: R. H. Sandvik A.S. Sandvik Produksjon A.S. Oslo: Halvorsen & Larsen A.S. Fredrikstad: Jan Andersen Papir Engros A.S. Stavanger: A.S. Papirlager. Tromsø: Brødrene Thyholdt Engros A.S.

MILJØPAKKE KRISTIANSAND–VENNESLA

Miljøpakke Kristiansand–Vennesla er et fireårig samarbeidsprosjekt som satser på enhetlig tilnærming til miljøproblemene i Kristiansand og Vennesla kommuner. Prosjektet er igangsatt av Miljøverndepartementet og det er opprettet eget sekretariat i miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Vest-Agder.

Ideen bak miljøpakken er at økt statlig innsats i et område med store miljøutfordringer, skal få andre til å bidra med sine ressurser, slik at vi sammen skal bidra til et bedre miljø.

Miljøpakkearbeidet retter seg mot fire innsatsområder:

1. Rensing av nedre Otra og Byfjorden

Det gjennomføres store investeringer i bygging av to store kloakkrenseanlegg og nytt ledningsnett. Industrien gjennomfører også kostbare tiltak for å redusere sine utslipp. Målet er at både Otra og Byfjorden skal bli så rene at bading, fiske og annet friluftsliv kan foregå uten begrensninger.

2. Trafikk og luftforurensning

Hovedarbeidet er knyttet til utarbeidelsen av transportplan for Kristiansand. Planen vil bl.a. vise hvordan den framtidige trafikkavviklingen i området kan gjennomføres med minst mulig negative miljøvirkninger. I nært samarbeid med NSB er det vurdert å etablere lokaltogforbindelse mellom Vennesla og Kristiansand. Dette vil antakelig bli igangsatt som prøveordning for skoleskyss i 1992. Målet er at det skal bli en økning i bruken av kollektive transportmidler og at støy- og luftforurensningsproblemene i området skal reduseres.

3. Opplevelsesmuligheter i nærmiljøene

Miljøpakken har bidratt til å sikre og opparbeide verdifulle frilufts- og rekreasjonsområder og hovedturløype-nett i begge kommunene. I samarbeid med velforeninger er det også gjennomført en rekke nærmiljøtiltak. Mulighetene for fiske er forbedret gjennom kalking av innsjøer og utsetting av fisk. Målet med innsatsen er at befolkning i området skal få bedre muligheter for friluftsliv og rekreasjon i løpet av miljøpakkeperioden.

4. Avfall og gjenvinning.

Miljøpakkebidrag er nytt til å rydde opp i ulovlige fyllplasser. Det er innført kildesortering av husholdningsavfall i begge kommunene. Utplassering av nye mottaksstasjoner for glass og spesialavfall har også gitt gode resultater. Målet er at alt avfall som produseres eller importeres til området skal disponeres slik at hensynet til naturressurser, miljø og helse blir ivarettatt.

RÅDMANNEN I KRISTIANSAND
KONTORADRESSE: RÅDHUSGT. 20
POSTADRESSE: POSTBOKS 427
4601 KRISTIANSAND S
SENTRALBORD: (042) 75 000

FYLKESMANNEN I VEST-AGDER MILJØVERNAVDELINGEN

POSTADR.: TINGHUSET, 4605 KRISTIANSAND. KONTOR: HOLBERGSGT. 54
SENTRALBORD (042) 28000
TELEFAXNR. (042)-26144

VENNESLA KOMMUNE
Postboks 25
4701 VENNESLA
Telefon (042) 55 211

Minipris på toget!
Betal aldri mer enn
450 kroner

På alle tog som starter på en av våre lavtrafikk-dager kan du reise ekstra billig med Minipris. En Minipris-billett kan kjøpes for alle togstrekninger, og prisen varierer fra 200 til 450 kroner, sitteplass inkludert. Halv pris for barn. For å få Minipris må du bestille billetten senest dagen før avreise. Snakk med oss, eller ditt reisemyr.

NSB

Miljøriktig papir fra

HUNSFOS
HUNSFOS FABRIKKER
4700 VENNESLA

Tlf: 042-55 711

Elkem Technology
Avd. Energi og Miljø

Postboks 40 Vågsbygd,
4602 KRISTIANSAND S.
Telefon: 042-14 000, Telefax: 042 13 920

**TOTALLEVERANDØR AV RØK-
RENSEANLEGG OG STØV-
BEHANDLING FOR INDUSTRIEN**

VI STØTTER MILJØPAKKE- ARBEIDET I KRISTIANDSAND OG VENNESLA

SAMMEN OM
ET BEDRE MILJØ

HK SOLBERG
Transport-Spedisjon-Flyttebyrå
Telefon: 042-44 11

SEPTIKSERVICE A/S
MOTTAK FOR SPESIALAVFALL
Tlf. (042) 86 333 - 86 447
Oljeanlegget, Holskogvn. 81.P.adr.
Korvettvn. 57, 4624 KR.SAND

renovasjonsservice AS
/ ALT I RENOVASJON OG CONTAINERUTLEIE

Ringnuten Pukkverk AS
N-4601 Kristiansand S
Kongsgaard Bukta
Postboks 1121
Tlf.: 042-9 70 40

Esso
Centrumstasjonen
Inneh. Olav og Torelv Brinsdal
TLF. (042) 65 319
4700 Vennesla

**VEST-AGDER
FYLKESKOMMUNE**

- Fylkestinget i Vest-Agder har vedtatt at fylkeskommunen skal være en pådriver i arbeidet med å redusere forurensing.
- Samferdselssektoren står sentralt i satsingen.

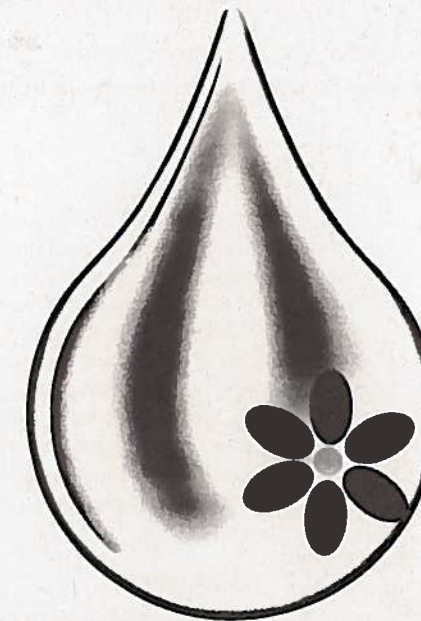
Hovedkonsulent for kjemiske kloakkrenseanlegg i Kristiansand
• Bredalsholmen, Vågsbygd 35. 000 pc • Odderøya Kr.sund/Vennesla 61.000 pc

VIAK

Kartlegger nåtid – planlegger framtid

RÅDGIVENDE INGENIØRER OG ARKITEKTER

VI STØTTER MILJØPAKKEARBEIDET I KRISTIANSAND OG VENNESLA

SAMMEN OM
ET BEDRE MILJØ

NOTEBY
NORSK TEKNISK
BYGGEKONTROLL A/S
RÅDGIVENDE INGENIØRER - MRIF
GEOTEKNIKK, INGENIØRGEOLOGI,
MILJØGEOLOGI, GEOFYSIKK, BETONG-
OG MATERIALTEKNOLOGI

ais welgo SJOKOLADE
SUKKERVERER
SNACKS
4636 Kristiansand S

INFO-KONTORET
Kirkegt. 22, 4612 Kristiansand
Tlf. 042/27 660

BUSSEN
TRAFIKKSLELSKAP A/S

TEN YEARS in design of
DRILLING TECHNOLOGY

NRC
NRC is prepared to be your ENGINEERING CONTRACTOR
into the challenging 90's.
NRC employs 150 experienced persons and offers a
NETWORK of highly respected and skilled COOPERATING
PARTNERS.

norwegian rig consultants O/S
Dvergnes, 4604 Kristiansand • Norway • Telephone 47 - 42 - 41200 • Telex 21799 • Fax 47 - 42 - 45458

Vi har også vært med på å gjøre kysten
vår renere. Hovedentreprenør for Vatne-
strøm Renseanlegg og Høleen kloakkren-
seanlegg.

Total
Entreprenøren AS
Postboks 1086, 4641 SØGNE Tlf. 042-51 300

Televerket har ulovlig dumpet i havet flere hundre mil med kondemnert sjøkabel. Kablene har inneholdt polyetylen og kobber. Dumpingen er et brudd på Oslokonvensjonen, og SFT vurderer hvilke reaksjoner som skal brukes mot Televerket.

ANDERS GJESVIK

Oslo-konvensjonen om dumping av avfall i havet forbyr dumping av plast og ren kobber. Polyetylen-plasten blir liggende på havbunnen uten å bli brutt ned. Televerket har i flere år dumpet kabler med polyetylen og kobber uten tillatelse.

– Vi visste ikke at det var forbudt å dumpe plast i havet, og vi trodde at kopperandelen var så lav at det ikke gjorde noe. Vi vil ikke dumpe kabler i framtida. Men jeg kan ikke tenke meg at det er aktuelt å ta opp igjen de dumpede kablene, sier overingeniør Torbjørn Dyb i Teledirektoratet.

SFT vil vurdere videre reaksjoner mot Televerket, og har

bedt om oversikt over omfanget av dumping.

– Det er mulig at dumpede kabler må tas opp igjen. Dumpingen har skjedd uten tillatelse og har vært ulovlig. Det er lite sannsynlig at Televerket vil få tillatelse til å fortsette dumping hvis det blir sendt søknad, sier seksjonssjef Jens Henning Kofoed i SFT.

Verdiløse

På havbunnen ligger mil på mil med telekabler. Tidligere bestod kablene av store mengder bly og kobber, og utrangerte kabler var populære hos skraphandlere som gjenvant metallet. Fra slutten av 50-årene er det brukt kabler som er laget av kobber, stål og polyetylen. Når disse kablene er blitt kondemnert, har ikke skraphand-

lerne vært interessert. De inneholder ikke verdifult bly, og det er nødvendig å hakke opp et tykt lag med stål for å komme til kopperet. Siden ingen ville ha kablene, har Televerket dumpet dem i havet. Kablene er fem centimeter tykke, og inneholder seks volumprosent kobber og store mengder polyetylen. Plasten blir liggende på havbunnen uten å brytes ned.

Beklager

SFT ble oppmerksom på dumping da Bjørgvin Teledistrikt tok kontakt. Her ble det vurdert å dumpe en last med kabler i Hardangerfjorden, men en annonse fra SFT i avisen hadde gjort oppmerksom på bestemmelsene om dumping. Sjefsingeniør Roy Knag Jæger

tok kontakt med SFT for å høre om den forestående dumping var ulovlig. Det var den.

– Vi må bare beklage at vi ikke har klart å følge med i reglene. Vi har dumpet kabler på denne måten i flere år. Jeg vet ikke hvor mye som er dumpet, men det er flere hundre mil med kabel. Vi ser ikke noen umiddelbar løsning på hva vi skal gjøre med de kondemnerte sjøkablene. Vi har kontaktet flere skraphandlere i Bergen, men ingen vil ha dem, sier Jæger.

Statkraft dumper ikke sine sjøkabler. Her brukes blymantlet kobberkabel til undersjøiske forbindelser. Skraphandlerne tar i mot disse kablene når de er kondemnert, og gjenvinner metallet.

Bedre samordning av varelevering

Konsulentfirmaet Hartmark-Iras planlegger en utredning som kan føre til en større samordning av vare-distribusjonen i de større norske byene. Resultatet kan bli vesentlig færre vare- og lastebiler i bytrafikken.

GUNNAR BOLSTAD

I dag utføres varedistribusjonen i og omkring byene i hovedsak av bedriftene selv eller med egne eller innleide biler og med svært liten utnyttelsesgrad. Stykkgodssamlasterne prioriterer andre markeder og transportsentralene driver stort sett formidling av biler til næringslivet. Konsekvensen er at mange varebiler humper halvfulle omkring i sentrum med usystematisert levering uten samordning. Bare i Oslo er det registrert over 12.000 vare- og lastebiler som utfører stykkgodstransporter. I tillegg kommer tunge kjøretøyer fra andre deler av landet, som tildels utfører distribusjon direkte i Oslos bygater.

Store gevinster

– Det ligger store gevinster, både økonomiske og miljømessige, på dette området, sier prosjektleder Karl Ismar i Hartmark-Iras. – Halvparten av transportkostnadene i varedistribusjonen er knyttet til fraktbrev og fakturering. Ved et samordnet transportsystem kan disse kostnadene reduseres betydelig. I tillegg vil det bli atskillig færre vare- og lastebiler i trafikken, sier Ismar.

Den nye modellen som prosjektet tar sikte på å utvikle, forutsetter flere elementer. Hver større by må ha en automatisert og godt dimensjonert godsterminal hvor inngående varer raskt, sikkert og til lav kostnad blir sortert og håndtert.

Det kreves en organisasjon

som kan analysere hvordan kundenes lager, transport- og informasjonsbehov skal dekkes. Videre er det en forutsetning at transportyrket oppgraderes når det gjelder kompetanse og ledelse. For å sikre kvalitet skal informasjonsteknologi anvendes i utstrakt grad. Fraktbrevene elimineres og kontrollrutinene legges over på data. Et eget datasystem må utvikles for å styre en mer effektiv distribusjonstjeneste der kommunikasjon mellom kunder og transportleverandører går direkte på data.

Støtte fra NHO

Hartmark-Iras har søkt Samferdselsdepartementet om penger til prosjektet og har fått moralsk støtte fra NHO. I et

brev til departementet skriver NHO-direktør Helge Fredriksen at prosjektet kan føre til lavere transportkostnader og mindre forurensing i byene. Hartmark-Iras har beregnet kostandene til et forprosjekt til drøye fem millioner kroner og et prospekt til omlag 300.000 kroner.

– Vi vurderer søknaden opp mot andre prosjekter. Det er jo et veldig høyt beløp som Hartmark-Iras har søkt om, og det vil uansett ikke bli aktuelt for departementet å gå inn med en så stor sum. Vi vurderer saken i sammenheng med andre programmer for å se om det kan finnes samordningsgevinster, sier byråsjef Sissel Søvik i Samferdselsdepartementet.